CZU: 343.156:343.522 DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12155687

# LEGĂTURA CAUZALĂ DINTRE FAPTĂ ŞI URMAREA PREJUDICIABILĂ ÎN CONTEXTUL INFRACŢIUNILOR PREVĂZUTE LA ART. 238 CP RM

**Stratan Andrei**

doctor în drept, lector universitar, Departamentul Drept Penal,
Facultatea de Drept,Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0000-0002-1590-7209

**Furculița Dan**

magistru în drept, Universitatea de Stat din Moldova
ORCID ID: 0009-0004-2928-5705

*One of the basic constitutive elements of a criminal offense is the objective side, which encompasses all the conditions required by the incriminating norm. In particular, the structure of the objective side presents constructive differences depending on the type of offense (material or formal). Referring to the offense provided for in Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, its objective side has the following structure: the harmful act; the harmful consequence; the causal connection between the act and the harmful consequence; the means of committing the offense. This structure is due to the transition from the type of formal offense to the material one, carried out by Law No. 277/2008 of the Republic of Moldova. Implicitly, we deduce that the amount of the harmful consequence of the offense provided for in paragraph (1) of Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova is between the following limits: at least 25,000 lei (the minimum limit) and at most 40 average monthly salaries in the economy forecast, established by government decision in force at the time of the offense (the maximum limit), while in paragraph (2) the amount of the harmful consequence exceeds the maximum limit provided for in paragraph (1) (40 average monthly salaries). In most cases, falsification of information is detected when the credit applicant fails to repay the credit installments on time. However, this fact does not imply that Article 238 of the Criminal Code of the Republic of Moldova should not be applied from the moment the credit or loan amount is actually obtained. We are of the opinion that the harmful consequence should be considered to be caused at the time of granting the credit or loan, not at the time of partial or non-repayment of the credit/loan amount granted.*

***Keywords:*** *credit, quantitative damages, qualitative damages, means of committing the offense*

Potrivit doctrinei de specialitate „latura obiectivă a conţinutului infracţiunii se referă la totalitatea cerinţelor şi condiţiilor privitoare la existenţa faptei penale ca act extern de conduită ilicită ca exprimare obiectivă (fizică) a ilicitului penal”.

Latura obiectivă a infracţiunilor prevăzute la art.238 CP RM are

următoarea structură:

– fapta prejudiciabilă;

– urmarea prejudiciabilă;

– legătura de cauzalitate dintre faptă şi urmarea prejudiciabilă;

– mijlocul săvârşirii infracţiunii.

Vom supune analizei unul dintre elementele importante care creează scheletul unei infracţiuni materiale- legătura de cauzalitate.

Amintim că începând cu anul 2009, în rezultatul adoptării Legii RM nr.277/2008, componenţa infracţiunii prevăzute la art.238 CP RM a fost transformată din formală în materială. În structura laturii obiective a acestei infracţiuni a fost introdusă urmarea prejudiciabilă şi, corespunzător, legătura de cauzalitate dintre faptă şi urmarea prejudiciabilă.

*In concreto*, legiuitorul a prevăzut, în calitate de urmare prejudiciabilă, faptul cauzării victimei a unor „daune în proporţii mari”. Ulterior, prin Legea RM pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, nr.108 din 04.06.2010 [1] a fost modificată dispoziţia normei de la art.238 CP RM, inclusiv în partea ce priveşte urmarea prejudiciabilă. În rezultatul amendamentelor operate urmarea prejudiciabilă a fost redată în felul următor: „cauzarea victimei a unor daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unităţi convenţionale”.

Mai târziu, prin Legea RM nr.180/2014 art.238 CP RM a fost completat cu un nou alineat. Astfel, la alin.(2) art.238 CP RM a fost instituită răspunderea penală pentru dobândirea creditului, împrumutului, despăgubirii sau a indemnizaţiei de asigurare dacă în rezultat victimei i s-a cauzat „daune în proporţii deosebit de mari”.

Surprindem că acelaşi conţinut îl are urmarea prejudiciabilă în redacţia normelor de astăzi (*i.e.* norma de la alin.(1) art.238 CP RM cere prezenţa unor daune în mărime mai mare sau egală cu 500 unităţi convenţionale, în timp ce norma de la alin.(2) art.238 CP RM reclamă prezenţa unor daune în proporţii deosebit de mari).

Remarcăm că, în cazul ambelor infracţiuni urmarea prejudiciabilă este descrisă printr-o variabilă *cantitativă*.

Astfel, în cazul infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.238 CP RM legiuitorul a stabilit că urmarea prejudiciabilă trebuie să se cifreze la daune în mărime de cel puţin 500 unităţi convenţionale, cel puţin 25.000 lei (50x500). Până în 2016- urmarea prejudiciabilă la alin.(1) art.238 CP RM era echivalent cu cel puţin 10.000 de lei (20x500).

În cazul infracţiunii stipulate la alin.(2) art.238 CP RM urmarea

prejudiciabilă constituie semn definitoriu. Proporţiile deosebit de mari, ca expresie a daunelor cauzate victimei, sunt definite la alin.($1^1$) art.126 CP RM. Potrivit acestei norme „se consideră proporţii deosebit de mari […] valoarea pagubei pricinuite […] care depăşeşte 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern în vigoare la momentul săvârşirii faptei”[2]. Pentru anul 2023 a fost aprobat un salariu mediu lunar pe economie în cuantum de 11.700 lei [3], limita de jos a proporţiilor deosebit de mari fiind de la 468001 lei.

Implicit, deducem că cuantumul urmării prejudiciabile a infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.238 CP RM se situează între următoarele limite: cel puţin 25.000 lei (limita minimă) şi cel mult 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărâre de Guvern în vigoare la momentul săvârşirii faptei (limita maximă).

În altă privinţă, urmarea prejudiciabilă a infracţiunilor prevăzute la art.238 CP RM este redată şi printr-o variabilă *calitativă*.

*Ab initio*, observăm că legiuitorul foloseşte, în dispoziţia normelor de la art.238 CP RM, termenul „daune”. În comparaţie, în textul altor norme de incriminare foloseşte noţiunea „daune materiale” (*e.g.* art.196, art.263 CP RM).

Să însemne oare, că în sensul infracţiunilor analizate urmarea prejudiciabilă se poate exprima în daune nemateriale?

În doctrina de specialitate [4] este lansată o teză asemănătoare. Şi practica judiciară [5] susţine o atare poziţie.

În contrast, N.V. Şetinina este de părere că în rezultatul săvârşirii acestor infracţiuni pot fi cauzate şi daune de altă natură, aşa ca: insolvabilitatea creditorului; disfuncţionalităţi privind regimul normal de lucru al creditorului; blocarea unor tranzacţii planificate; diminuarea circuitului financiar; imposibilitatea de a achita la timp sau în volum complet a obligaţiilor fiscale sau de altă natură ori de a achita plăţile salariale; necesitatea de a reduce forţat statele de personal etc.

De fapt, polemica vizează faptul dacă conţinutul urmării prejudiciabile este format, în exclusivitate, din suma creditului sau a împrumutului acordat ori dacă în conţinutul acesteia intră suma creditului/împrumutului *neachitat* (integral sau parţial), inclusiv şi *alte plăţi datorate creditorului* (de exemplu, dobânzi contractuale, penalităţi etc.).

De aceeaşi părere este O.Krîşevici: „În cazul acestei infracţiuni daunele sunt determinate de neplata la timp a întregului credit sau a unei părţi din acesta şi de neplata procentelor corespunzătoare”[6, p. 55].

V.Stati are o poziţie diferită *vis-a-vis* de conţinutul urmării prejudiciabile a

infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.238 CP RM. În opinia acestui autor „cauzarea daunelor în mărime mai mare sau egală cu 500 unităţi convenţionale se concretizează, după caz, în: 1) obţinerea unui credit, a unui împrumut sau a unei despăgubiri/indemnizaţii de asigurare în mărime mai mare sau egală cu 500 unităţi convenţionale; 2) obţinerea unei majorări a sumei creditului, a împrumutului sau a despăgubirii/indemnizaţiei de asigurare în mărime mai mare sau egală cu 500 unităţi convenţionale; 3) obţinerea unui credit sau a unui împrumut în mărime mai mare sau egală cu 500 unităţi convenţionale în condiţii avantajoase” [7, p. 212]. Acelaşi punct de vedere este împărtăşit de către S.Brînza [8, p. 55] şi E.Ionică [9, p. 551-553].

Analiza empirică efectuată demonstrează că nici practicienii dreptului penal nu au o poziţie comună privitor la acest aspect.

Este adevărat că, în cele mai dese cazuri, falsul informaţiei prezentate este depistat atunci când solicitantul de credit nu achită la timp ratele creditului. Totuşi, acest fapt nu denotă că, art.238 CP RM nu trebuie aplicat din momentul obţinerii efective a sumei creditului sau a sumei împrumutului. Subsecvent, acest fapt nu înseamnă că art.238 CP RM este inaplicabil atunci când solicitantul de credit achită la timp şi integral ratele de credit. Or, conduita făptuitorului *a priori* este de natură infracţională. Obţinerea mijloacelor financiare a fost posibilă în rezultatul prezentării unor informaţii false, *i.e.* în rezultatul unei conduite frauduloase.

Potrivit unei alte orientări jurisprudenţiale, se susţine că conţinutul urmării prejudiciabile este echivalent cu suma creditului/împrumutului obţinut. Tocmai această concluzie este desprinsă din următorul extras judiciar: „*Obţinerea creditului presupune intrarea mijloacelor creditare în posesia efectivă a făptuitorului (virarea mijloacelor pe contul de decontare, ridicarea numerarului de la casieria băncii etc.). Din acest moment infracţiunea se consideră consumată*” [10].

Mult mai explicit este nuanţat conţinutul urmării prejudiciabile în următoarele speţe practice:

– „*Urmare a informaţiilor false prezentate de către X., BC „B” SA i-a eliberat acestuia un credit în sumă de 350 000 lei, cauzând în aşa mod băncii daune materiale în proporţii deosebit de mari* [11];

– „*Inculpatul I.V. în baza certificatului de salarizare fals a dobândit de la BC „MA” SA un credit în mărime de 200 000 lei. Prin acestea acţiuni, I.V. a prejudiciat banca cu suma de 200 000 lei* [12]”;

– „*S.G., fiind administrator al SRL „A”, prin înşelăciune, în baza unor informaţii false, a obţinut de la BC „M” SA un credit în mărime de 29.988 lei, cauzând instituţiei*

*financiare un prejudiciu material în sumă totală de 29.988 lei* [13]”.

Aceeaşi abordare este remarcată în alte speţe judiciare [14].

În aceste speţe, cuantumul urmării prejudiciabile a fost echivalat cu cuantumul creditului/împrumutului obţinut.

În opinia noastră, urmarea prejudiciabilă trebuie considerată a fi cauzată în momentul acordării creditului sau a împrumutului, nu însă în momentul nerambursării integrale sau parţiale a sumei creditului/împrumutului acordat.

Cea dintâi abordare a conţinutului urmării prejudiciabile este în stare să determine apariţia unor situaţii juridice inechitabile (atât pentru făptuitor, cât şi pentru victimă).

De exemplu, făptuitorul ar putea lua un credit în mărime de 15.000 sau de 20.000 de lei şi să nu ramburseze suma creditului luat, iar instituţia financiară ar putea „să aştepte”, astfel încât prin cumularea dobânzilor şi a penalităţilor cuantumul urmării prejudiciabile să atingă cifra de cel puţin 25.000 de lei (*i.e.* 500 unităţi convenţionale). În aceste condiţii, o faptă care, în mod normal ar cădea sub incidenţa legii contravenţionale, eronat, ar fi încadrată în tiparul alin.(1) art.238 CP RM.

Din altă perspectivă, s-ar putea întâmpla ca făptuitorul să obţină un credit/un împrumut în sumă de 30.000 de lei (cuantum ce depăşeşte 500 de unităţi convenţionale), rambursând ulterior victimei 15.000 de lei, având restanţă cu ceilalţi 15.000 de lei. Şi luând în calcul suma dobânzilor şi a penalităţilor datoria totală a solicitantului de credit/împrumut ar putea fi, să zicem, 22.000 de lei (adică, sub limita a 500 unităţi convenţionale). În consecinţă, dacă am urmări abordarea susţinută de reprezentanţii primului curent de opinie, atunci o faptă care, *a priori* este de natură penală, ar fi calificată drept contravenţională.

Într-un caz din practica judiciară moldavă a fost sesizată o asemenea tratare necorespunzătoare a celor comise. În fapt, de către acuzare, inculpatei P.L., i s-a imputat că ar fi obţinut prin înşelăciune un credit în sumă de 10.000 lei (sumă echivalentă, la acel moment, cu 500 unităţi convenţionale). Totodată, din suma obţinută inculpata a rambursat doar o parte din credit, urmând să mai achite suma de 8.848,48 lei (sumă restantă). Instanţa de fond a apreciat că dauna cauzată instituţiei financiare este egală cu suma de 8.848,48 lei, ci nu cu 10.000 lei.

Rejudecând respectiva cauză, instanţa de apel [15] a decis să reîncadreze conduita inculpatei P.L. din prevederile art.238 CP RM în tiparul art.106 Cod contravenţional, motivând că în lipsa urmării prejudiciabile în cuantumul cerut de norma de la art.238 CP RM, cele comise ar trebui calificate potrivit normei

contravenţionale.

Contrar soluţiei adoptate de instanţa de apel, şi de această dată, instanţa de recurs a ţinut să puncteze că cele imputate inculpatei cuprind semnele componenţei de infracţiune înscrise la art.238 CP RM. La concret, instanţa de recurs a notat următoarele: „*instanţa de apel a omis faptul că L.P. a solicitat şi a primit de la BC „UB” SA un credit în sumă de 10.000 lei, ceea ce constituie 500 unităţi convenţionale, adică minimul prevăzut de art.238 CP RM*”.[16]

Mai mult, dacă am admite că urmarea prejudiciabilă este formată din suma creditului/împrumutului neachitat (integral sau parţial), inclusiv din alte plăţi datorate creditorului (de exemplu, dobânzi contractuale, penalităţi etc.) atunci, ar rezulta că cauzarea urmării prejudiciabile ţine de un eveniment viitor şi incert. Aceasta chiar dacă făptuitorul ar comite o faptă socialmente periculoasă, *i.e.* ar prezenta informaţii false.

Dacă am considera că urmarea prejudiciabilă este formată din suma creditului/împrumutului neachitat (după caz, din suma dobânzilor neachitate sau a altor plăţi suplimentare) am ajunge în situaţia în care făptuitorul ar putea obţine un credit/împrumut prin prezentarea unor informaţii false, şi deoarece ar achita la timp ratele creditului/împrumutului, nu ar fi tras la răspundere penală.

La fel, dacă am admite că conţinutul urmării prejudiciabile este format din suma creditului sau a împrumutului nerambursat şi a altor plăţi suplimentare, atunci latura obiectivă a acestei infracţiuni ar trebui să fie considerată ca fiind formată din: acţiunea de prezentare a informaţiei false, secundată de acţiunea de dobândire a creditului/împrumutului şi secundată de inacţiunea de nerambursare a creditului/împrumutului. Inacţiunea însă, nu este indicată în dispoziţia normei. Şi nici nu rezultă implicit. Plus la aceasta, ar fi prea de tot ca fapta prejudiciabilă să aibă o asemenea structură întortocheată.

În concluzie, notăm că, la aprecierea cuantumului urmării prejudiciabile trebuie să se ia în calcul suma creditului/împrumutului efectiv primit (prin înşelăciune, în baza unor informaţii false), nu însă suma creditului/ împrumutului neachitat şi plăţile suplimentare datorate victimei (dobânzi, penalităţi etc.).

În fine, în contextul examinării urmării prejudiciabile merită atenţie un alt aspect.

Mai sus am afirmat că, cauzarea victimei a unor daune sub limita a 500 unităţi convenţionale (25.000 lei) nu va antrena răspunderea în baza alin.(1) art.238 CP RM. Doctrina [17, p. 551] susţine că în asemenea caz cele comise trebuie încadrate în baza art.106 Cod contravenţional.

În opinia noastră, legiuitorul moldav ar trebui să instituie în textul Codului contravenţional o normă complementară celor de la art.238 CP RM. În

consecinţă, în ipoteza survenirii unei urmări prejudiciabile sub limita celei prevăzute de alin.(1) art.238 CP RM răspunderea ar trebui angajată în baza respectivei norme complementare.

Întemeiat se susţine în doctrină: „Raţiunea existenţei Codului contravenţional constă în a fi complementar Codului penal, atunci când fapta săvârşită este mai puţin periculoasă socialmente decât infracţiunea” [18, p. 553].

Instituirea în Codul contravenţional a unei norme complementare celor de la art.238 CP RM ar asigura o poziţie legislativă uniformă în lupta cu fenomenul dobândirii prin înşelăciune a creditelor sau a împrumuturilor. Codul penal prevede răspundere pentru dobândirea creditului sau a împrumutului ce a cauzat victimei daune într-un anumit cuantum. Drept urmare, e firesc ca Codul contravenţional să prevadă răspundere pentru aceeaşi faptă cauzatoare însă, de daune sub limita celor penale. La moment poziţia legiuitorului moldav pare a fi incoerentă. În plan penal, instituie norme speciale, în timp ce în plan contravenţional – admite aplicarea normei generale.

Din perspectivă comparată întâlnim o asemenea abordare legislativă bifurcată. De exemplu, la art.176 din Codul penal al Federaţiei Ruse [19] (articol similar cu art.238 CP RM) este reglementată fapta de dobândire ilegală a creditului care a cauzat victimei daune în proporţii mari. În opoziţie, la art.14.11 din Codul cu privire la contravenţiile administrative [20] este prevăzută aceeaşi faptă de dobândire a unui credit sau a unui împrumut prin înşelăciune, însă după modelul componenţei de contravenţie formale.

Apropo, tehnica incriminării paralele, a unor fapte complementare, în Codul penal şi în Codul contravenţional, nu este străină legislaţiei noastre. Mai mult, de regulă, urmarea prejudiciabilă este semnul componenţei de infracţiune/de contravenţie ce contribuie la delimitarea ilicitului penal de cel contravenţional. Bunăoară, în baza urmării prejudiciabile sunt disociate: unele fapte prevăzute la art.263 Cod contravenţional de infracţiunile stipulate la art.241 Cod penal; fapta de încălcare a legislaţiei cu privire la insolvabilitate, prevăzută la art.288 din Codul contravenţional şi infracţiunile de insolvabilitate intenţionată şi fictivă, specificate la art.252 şi 253 CP RM; contravenţiile prevăzute la art.312 şi 313 Cod contravenţional şi infracţiunile consemnate la art.327 şi 328 CP RM etc.

În speţă, fapta socialmente periculoasă compusă din *(i)* acţiunea prejudiciabilă sub forma prezentării informaţiei şi *(ii)* acţiunea prejudiciabilă exprimată în obţinerea efectivă a mijloacelor băneşti constituie *cauza*. În acelaşi timp, urmarea prejudiciabilă sub forma *(i)* daunelor în mărime de cel puţin 500 unităţi convenţionale (în cazul infracţiunii specificate la alin.(1) art.238 CP RM)

sau sub forma *(ii)* daunelor în proporţii deosebit de mari (în cazul infracţiunii consemnate la alin.(2) art.238 CP RM) reprezintă *efectul*.

În altă privinţă, urmarea prejudiciabilă trebuie să se afle în legătură de cauzalitate cu conduita solicitantului de credit sau de împrumut, nu însă în legătură cu comportamentul unei terţe persoane [21, p. 21]. În caz contrar, acţiunile solicitantului de credit sau de împrumut ar putea cădea sub incidenţa altor norme de incriminare. De exemplu, dacă urmarea prejudiciabilă este cauzată în rezultatul încălcării regulilor de creditare, ci nu în rezultatul prezentării unor informaţii false, acţiunile solicitantului de credit sau de împrumut ar putea fi încadrate în baza art.239 CP RM, cu trimitere la art.42 CP RM, la alineatul corespunzător.

*Momentul de consumare a infracţiunii*. *Ab initio*, precizăm că nu doar fapta, ci şi urmarea prejudiciabilă, precum şi legătura cauzală între faptă şi urmarea prejudiciabilă intră în structura laturii obiective a infracţiunilor prevăzute la art.238 CP RM. Prin urmare, infracţiunile analizate sunt materiale. În consecinţă, acestea se consideră consumate din momentul survenirii urmării prejudiciabile.

Dacă nu survine urmarea prejudiciabilă cele săvârşite nu pot fi calificate în baza art.238 CP RM. Cu titlu de excepţie, în prezenţa unei atitudini psihici corespunzătoare, cele comise ar putea fi calificate ca tentativă la una dintre infracţiunile prevăzute la art.238 CP RM (avem în vedere ipoteza în care atitudinea psihică a făptuitorului a cuprins urmarea prejudiciabilă).

Din punctul nostru de vedere, nu ar fi justificată şi nici oportună, interzicerea, pe cale penală, a simplei fapte de prezentare a informaţiilor false în vederea obţinerii unui credit sau a unui împrumut. Mai degrabă, o asemenea faptă ar putea fi inclusă în sfera contravenţională. În acest sens, transformarea componenţei de infracţiune din materială în formală nu ar răspunde principiului *ultima ratio*.

De asemenea, această opinie ar promova teza (pe care nu o putem îmbrăţişa), că făptuitorul, până în momentul survenirii urmării prejudiciabile, un timp îndelungat şi nedeterminat s-ar afla la etapa actelor de executare.

Din punctul nostru de vedere, conduita făptuitorului ulterior momentului obţinerii mijloacelor băneşti solicitate nu ar trebui să conteze în planul încadrării celor săvârşite în conformitate cu art.238 CP RM (*e.g.* dacă rambursarea sumei creditului sau a sumei împrumutului este integrală sau parţială ori dacă rambursarea acestor sume e cu întârziere sau e fără întârziere). O atare conduită ar putea să aibă semnificaţie în alte planuri (*e.g.* la individualizarea pedepsei penale, la delimitarea infracţiunilor prevăzute la

art.238 CP RM de cele stipulate la art.190 CP RM).

În context, prezintă interes următoarele observaţii judiciare: „*la reţinerea componenţei de infracţiune prevăzute la art.238 CP RM se vor lua în considerare doar semnele obiective şi subiective ale infracțiunii, iar alte acţiuni facultative ale făptuitorului, ulterioare intrării în posesie a sumei acordate cu titlu de credit, precum, onorarea în termen a obligaţiilor contractuale, stingerea creditului în termenul acordat [...] nu influenţează caracterul prejudiciabil al faptei de dobândire a creditului prin înşelăciune. Or, prin incriminarea faptei menţionate legiuitorul nu a urmărit executarea cu bună-credinţă a obligaţiilor contractuale*” [22].

În lumina celor sus-menţionate, este semnificativă stabilirea corectă a momentului de consum a infracţiunii, or divergenţele de calificare prezente în cadrul speţelor practice şi a teoriei dreptului penal creează o multitudine de neclarităţi referitoare corectitudinea calificării. De asemenea, este important de menţionat că legătura cauzală se va stabili în raport cu prejudiciul cauzat de către făptuitor în momentul prezentării informaţiei false, nu şi în raport cu suma efectiv restituită la un anumit moment din viitor.

**Referinţe:**

1. Legea RM pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, nr.108 din 04.06.2010. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 117-118;
2. *Codul penal al Republicii Moldova,* nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74;
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2023, nr.936 din 28.12.2022. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2022, nr. 438-439
4. МАМЕДОВ, А. *Соотношение и взаимосвязь объекта и объективной стороны преступлений в сфере банковской деятельности.* În: Уголовное право, 1999, № 3, с. 25;
5. Decizia Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 14 martie 2017. Dosarul nr. 1ra-191/2017. [Accesat: 14.12.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=8433; Decizia Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 07 martie 2017. Dosarul nr. 1ra-457/2017. [Accesat: 14.12.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=8219; Decizia Colegiului penal lărgit al Curţii Supreme de Justiţie din 29 iulie 2014. Dosarul nr. 1ra-1219/2014. [Accesat: 14.12.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2720; Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 04 decembrie 2013. Dosarul nr. 1ra-

1097/2013. [Accesat: 14.12.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=1009;

6. КРЫШЕВИЧ, О. *Разграничение уголовной ответственности за мошенничество в кредитно-финансовой деятельности и мошенничество по законодательству Украины и России.* În: Jurnalul juridic naţional: teorie şi practică, 2014, № 5, c. 55;
7. STATI, V. *Infracţiuni economice: note de curs. Ed. a 3-a, rev. şi actualizată până la data de 1 mai 2019.* Chişinău: Tipografia Centrală, 2019, p. 97; STATI, V. *Infracţiunile prevăzute la art. 238 şi 239 CP RM în lumina amendamentelor operate în Codul penal la 25.07.2014.* În: Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, 2015, nr. 3 (83), p. 212.
8. BRÎNZA, S., STATI, V. Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 55;
9. STATI, V., IONICĂ, E. *Reflecţii asupra unor amendamente operate la art. 238 „Dobândirea creditului prin înşelăciune” din Codul penal al Republicii Moldova.* În: Materialele Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională dedicată aniversării a 65 de ani de la fondarea USM „Creşterea impactului cercetării şi dezvoltarea capacităţii de inovare”, Seria „Ştiinţe sociale” (Chişinău, 2011), pp. 551-553;
10. Sentinţa Judecătoriei Chişinău, sediul Buiucani din 08 iulie 2021. Dosarul nr. 1-3969/2019. [Accesat: 15.12.2023] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/bbe2d53f-12d2-46d6-b3ee-6592e1bc9a6a
11. Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Chişinău din 29 septembrie 2020. Dosarul nr. 1a-125/2020. [Accesat: 15.12.2023] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/bc49bb1d-2231-4625-b783-e0aa5ffc27c7
12. Sentinţa Judecătoriei Chişinău, sediul Buiucani din 18 noiembrie 2016. Dosarul nr. 1-778/2016. [Accesat: 15.12.2023] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/98ed8579-adad-e611-9a6d-005056a5d154
13. Sentinţa Judecătoriei Nisporeni din 19 iunie 2014. Dosarul nr. 1-79/2014. [Accesat: 15.12.2023] Disponibil: https://jun.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/50ae9586-f000-e411-8956-005056a5fb1a
14. Sentinţa Judecătoriei Bălţi din 05 noiembrie 2014. Dosarul nr. 1-99/2014. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/402bac46-df64-e411-8956-005056a5fb1a; Sentinţa Judecătoriei Edineţ, sediul Central din 30 mai 2017. Dosarul nr. 1-182/2016. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/20ffb27e-3245-e711-80d3-0050568b2c1f; Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Chişinău din 24 mai 2022. Dosarul nr. 1a-2201/2020. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/

pdf/60959831-4d12-4545-b546-cbd9a9b58068; Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 18 noiembrie 2016. Dosarul nr. 1-1563/2016. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/103a9498-adad-e611-9a6d-005056a5d154; Sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 26 mai 2015. Dosarul nr. 1-250/2015. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7d98fcb8-6f07-e511-b888-005056a5d154; Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 16 mai 2019. Dosarul nr. 1-273/2018. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8af8fcbe-d777-e911-80d7-0050568b021b; Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 septembrie 2014. Dosarul nr. 1a-1362/2014. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ee06a6ca-ad5d-e411-8e3e-005056a5d154

15. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 21 decembrie 2015. Dosarul nr. 1a-96/2015. [Accesat: 21.12.2023] Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8cfab2d8-50bf-e511-a1ab-005056a5d154
16. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 20 decembrie 2016. Dosarul nr. 1ra-1908/2016. [Accesat: 20.12.2023] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7885
17. POALELUNGI, M. et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 803; BRÎNZA, S., STATI, V. Drept penal. Partea Specială. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 49; STATI, V. *Infracțiuni economice: note de curs. Ed. a 3-a, rev. și actualizată până la data de 1 mai 2019*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019, p. 98; STATI, V., IONICĂ, E. *Reflecții asupra unor amendamente operate la art. 238 „Dobândirea creditului prin înșelăciune*” din Codul penal al Republicii Moldova. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională dedicată aniversării a 65 de ani de la fondarea USM „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare”, Seria „Științe sociale” (Chișinău, 2011), p. 552.
18. STATI, V., IONICĂ, E. *Reflecții asupra unor amendamente operate la art. 238 „Dobândirea creditului prin înșelăciune” din Codul penal al Republicii Moldova*. În: Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională dedicată aniversării a 65 de ani de la fondarea USM „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare”, Seria „Științe sociale” (Chișinău, 2011), p. 553.
19. *Уголовный кодекс Российской Федерации*. [Accesat: 15.12.2023] Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/7c23990e7bc7ec9960625ca9411a470cd61ad2ec/

20. *Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях*. [Accesat: 15.12.2023] Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/7b3e8e56505ef9ffd06241375803ca71952b4404/
21. ЗОЛОТОВА, Н.М. *Преступления в сфере кредитования*: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук. Москва, 2008, с. 21.
22. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 18 noiembrie 2016. Dosarul nr. 1-778/2016. [Accesat: 19.12.2023] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/98ed8579-adad-e611-9a6d-005056a5d154